

PHẨM CHẤT NHÂN - NGHĨA - TRÍ - DŨNG Ở LÃNH ĐẠO DOANH NGHIỆP VIỆT NAM

Doanh nhân là một cộng đồng xã hội. Cộng đồng doanh nhân không giống nhau về địa vị xã hội, về quan hệ và quy mô sở hữu, về quyền quản lý, điều hành, về mức độ và quy mô thu nhập, trình độ học vấn, ... nhưng họ vẫn có điểm chung căn bản là cùng theo đuổi mục đích kinh doanh, cống hiến hết mình cho nghề nghiệp của mình để qua đó đạt được mục tiêu, lợi ích cho cá nhân, gia đình, tập thể và xã hội.

Doanh nhân hiện nay có thể được coi là những tướng lĩnh trên mặt trận kinh tế, “biết người, biết ta” mới mong thắng trận. Lợi nhuận chân chính chỉ có thể đạt được trong quá trình lao động sáng tạo, phát huy lợi thế cạnh tranh và tạo sự khác biệt. Dù nhìn nhận theo cách nào, thì một nhà lãnh đạo trong bối cảnh hội nhập kinh tế và toàn cầu hoá hiện nay phải đảm bảo được 3 yếu tố: Khả năng tạo tầm nhìn, khả năng truyền cảm hứng và khả năng gây ảnh hưởng. Hiểu một cách đơn giản, nhà lãnh đạo là người có khả năng tạo ra tầm nhìn cho một tổ chức và biết sử dụng quyền lực của mình để gây ảnh hưởng cho những người đi theo thực hiện tầm nhìn đó. Để có thể thành công trên thương trường, tạo được tầm ảnh hưởng thì nhà lãnh đạo phải hội tụ các phẩm chất: Nhân - Nghĩa - Trí - Dũng.

Trong nền kinh tế thị trường, để tồn tại và phát triển các doanh nghiệp phải không ngừng phấn đấu, vượt lên trên trong các cuộc cạnh tranh để giành được hợp đồng kinh tế. Tuy nhiên, bên cạnh những nhà lãnh đạo chân chính, tuân thủ luật pháp, đạo đức kinh doanh thì vẫn còn các doanh nghiệp vì lợi ích trước mắt, lợi ích cá nhân mà vi phạm pháp luật, chà đạp lên đạo đức kinh doanh và trách nhiệm xã hội. Gần đây, với các vụ gây ô nhiễm môi trường, thực phẩm thiếu chất lượng, buôn lậu, trốn thuế, ... việc tuân thủ pháp luật và thực hiện trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp càng trở nên cần thiết hơn. Hiện nay có một quan niệm khá thịnh hành là "Doanh nghiệp - Công dân" (Corporate - Citizen). Quan niệm này cho rằng xét trên các phương diện hoạt động, một doanh nghiệp không khác gì so với một công dân; công dân và doanh nghiệp đều cùng phải hoạt động kinh tế (làm ra thu nhập) để tồn tại, phát triển và đóng góp cho nền kinh tế; cả hai đều phải tuân thủ pháp luật của Nhà nước (luật dân sự, luật thuế, luật đất đai, luật lao động,...) và phải tuân thủ những quy định về đạo đức, đạo đức kinh doanh và trách nhiệm xã hội.

Theo số liệu thống kê của Bộ Lao động Thương Binh và Xã hội, trung bình mỗi năm thanh tra lao động cả nước thực hiện từ 4.500 đến 5.000 cuộc thanh tra, phát hiện từ 25.000 - 30.000 vụ việc sai phạm về lao động ở doanh nghiệp cả nước, chủ yếu liên quan đến hợp đồng lao động, tiền lương, bảo hiểm xã hội, kỷ luật và trách nhiệm vật chất; đặc biệt vi phạm pháp luật lao động đối với lao động nữ là rất nghiêm trọng, nhiều lao động nữ không được hưởng chế độ thai sản vì doanh nghiệp nợ bảo hiểm xã hội kéo dài. Mới đây theo công bố của Cục Thuế TP.Hồ Chí Minh cuối tháng 8/2012, qua thanh tra 140 doanh nghiệp kê khai lỗ, kết quả đã điều chỉnh giảm lỗ là 1.705 tỷ đồng, truy thu 143,5 tỷ đồng. Ngay các thành

viên của Hiệp hội các nhà sản xuất ô tô Việt Nam (VAMA) như Toyota Việt Nam, Ford Việt Nam, Vidamco, Vinamotor ... cũng đã bị phát hiện gian lận thuế với số thuế truy thu lên đến hàng nghìn tỷ đồng.

Trên khắp đất nước Việt Nam còn có rất nhiều doanh nhân đang ngày đêm cố gắng cho sự nghiệp phát triển kinh tế của đất nước, họ đều là những doanh nhân mang trong mình Nhân - Nghĩa - Trí - Dũng lập nghiệp với ước mơ, hoài bão của mình. Có thể kể đến một điển hình là ông Phạm Ngọc Thề - Chủ tịch HĐQT kiêm Tổng Giám đốc Tập đoàn Hoàng Hà, trụ sở tại Khu công nghiệp Kim Sơn - Đông Triều - Quảng Ninh. Năm 2002 Công ty TNHH Xây dựng Hoàng Hà được thành lập với số vốn và nhân lực khiêm tốn, đến nay sau 10 năm xây dựng và phát triển Tập đoàn Hoàng Hà đã có 5 công ty thành viên, 8 công ty liên doanh, liên kết, hai chi nhánh ở Hà Nội và TP. Hồ Chí Minh với trên 1.900 cán bộ, công nhân viên. Mặc dù ảnh hưởng từ khó khăn chung của nền kinh tế, nhưng bằng quyết tâm, trí tuệ và bản lĩnh của mình, ông Phạm Ngọc Thề đã dẫn dắt doanh nghiệp vượt qua khó khăn, doanh thu năm 2010, 2011 đều đạt trên 500 tỷ đồng/năm. Là một doanh nhân biết thu hút và trọng dụng nhân tài, trọng dụng trí tuệ tập thể, tôn trọng nguyên tắc làm việc, phát huy dân chủ, sống hoà đồng, khiêm nhường, luôn quan tâm chăm lo đời sống, phúc lợi cho người lao động và thực hiện trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp. Ông tâm sự: “Ngay từ những ngày đầu lập nghiệp, tôi đã tâm niệm một điều: Giá trị cốt lõi của một doanh nghiệp bắt đầu từ con người và tất cả vì con người”. Doanh nghiệp luôn ưu tiên tạo việc làm cho con em gia đình chính sách, có công với cách mạng, đầu tư kinh phí đào tạo nghề miễn phí cho công nhân, trích một phần quỹ phúc lợi chăm lo việc học hành cho con em công nhân, trợ cấp cho người lao động có hoàn cảnh đặc biệt khó khăn, hoạn nạn ... Quỹ “*Doanh nghiệp vì cộng đồng*” của Tập đoàn Hoàng Hà hàng năm hỗ trợ xây nhà tình nghĩa, làm đường giao thông nông thôn, ủng hộ các chương trình từ thiện ... với số tiền lên đến hàng chục tỷ đồng mỗi năm.

Tuân thủ luật pháp, tôn trọng đạo đức kinh doanh, thực hiện trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp, đối xử công bằng với người lao động, tạo nên một tập thể có sức mạnh và sự gắn kết. Trong kinh doanh ông luôn tâm niệm chất lượng sản phẩm, dịch vụ và uy tín là yếu tố quyết định sự tồn tại và phát triển của doanh nghiệp. Với phương châm đó, cá nhân ông Phạm Ngọc Thề và Tập đoàn Hoàng Hà đã gặt hái nhiều thành công như: Giải thưởng Sao vàng Đất Việt - Top 100 Doanh nghiệp tiêu biểu năm 2007; Giải thưởng Bạch Thái Bưởi; Giải thưởng Doanh nhân Văn hóa lần thứ 5; Cúp vàng Ngôi sao Phương Đông; Cúp vàng WTO sản phẩm Việt Nam hợp chuẩn về sở hữu trí tuệ; Cúp vàng thương hiệu - nhãn hiệu năm 2009; Doanh nhân Tâm Tài lần 3 năm 2009; Bằng khen và cờ thi đua của Chính phủ năm 2010; năm 2012 Tập đoàn vinh dự đón nhận Huân chương Lao động hạng Ba và nhiều bằng khen của UBND tỉnh Quảng Ninh.

Văn hoá doanh nhân, phẩm chất người lãnh đạo là yếu tố tiên quyết cho việc xây dựng chiến lược và triển khai các phương án kinh doanh cũng như trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp. Học tập tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh, chúng ta nghiên cứu, vận dụng những tư tưởng của Bác về phẩm chất của người lãnh đạo: Nhân - Nghĩa - Trí - Dũng.

1. Nhân

Theo quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh “Nhân” là tính yêu thương, hết lòng giúp đỡ đồng chí, đồng bào, kiên quyết chống lại những người, những việc có hại cho dân, cho đất nước. “Nhân” còn bao hàm cả sự “trung - hiếu” được kế thừa và phát triển từ tư tưởng từ bi của Phật giáo, góp phần nuôi dưỡng lòng nhân ái.

Trong thời đại của kỷ nguyên tri thức hiện nay, kinh tế thị trường luôn đòi hỏi sự vận động và quyết định nhanh chóng, chính xác, “Nhân” giúp cho người lãnh đạo biết yêu thương nhân viên, lắng nghe, chia sẻ, thúc đẩy và truyền cảm hứng làm việc, hăng say phấn đấu, học tập, nâng cao trình độ, kỹ năng để đáp ứng đòi hỏi ngày càng cao của công việc. Nhờ có “Nhân” mà người lãnh đạo luôn có trách nhiệm với cộng đồng, với xã hội, luôn quan tâm và đặt vấn đề phúc lợi cho người lao động, an sinh xã hội, bảo vệ môi trường lên ngang bằng với thước đo về doanh thu, lợi nhuận.

2. Nghĩa

Đi liền với “Nhân” là “Nghĩa”: Luôn ngay thẳng, không làm việc gì trái với lương tâm và lợi ích của tổ chức, của cộng đồng và xã hội. Hồ Chí Minh cho rằng: “nghĩa là ngay thẳng, không có tâm tư, không làm việc bậy, không có lợi ích riêng tư, không sợ phê bình và phê bình người khác phải đúng đắn”.

Trong nền kinh tế thị trường, cạnh tranh lành mạnh và tuân thủ luật pháp, đạo đức kinh doanh, tôn trọng đối tác vì sự bình đẳng quyền lợi của mỗi bên là tôn chỉ, mục đích của doanh nghiệp. Có thể thấy, kinh doanh như một cuộc chơi nhưng không giống như chơi thể thao, hay chơi cờ, khi mà phải luôn có kẻ thua - người thắng (lose - win). Thực tế là hầu hết các doanh nghiệp chỉ thành công khi những người khác thành công, đó là sự “cộng sinh của hai bên”, đây là sự thành công cho cả hai bên (win - win). Người lãnh đạo có “Nghĩa” chính là người hiểu được giá trị và lợi ích của cạnh tranh lành mạnh trong kinh doanh; là người có sự nhìn nhận, đánh giá nhân viên một cách công bằng và khách quan nhất, thẳng thắn phê bình vì sự tiến bộ của nhân viên, luôn vì lợi ích chung của tổ chức, lợi ích của cộng đồng, của quốc gia.

3. Trí

Theo Hồ Chí Minh “Người lãnh đạo phải có đầu óc sáng suốt, có tầm nhìn xa trông rộng. Biết công tâm mà xem xét con người để giúp đỡ, biết người xấu không dùng”. “Vì không có việc tư túi nó làm cho mù quáng, cho nên đầu óc trong sạch, sáng suốt. Dễ hiểu lý luận, dễ tìm phương hướng. Biết xem người, biết xem việc, vì vậy mà biết làm việc có lợi, tránh việc có hại.”

Để có được phẩm chất trên, người lãnh đạo phải không ngừng học tập, không ngừng phấn đấu, nâng cao kiến thức, kỹ năng chuyên môn và trình độ ngoại ngữ; kịp thời nắm bắt những kiến thức mới, tri thức mới. Phải có sự đầu tư trí tuệ cho công việc, biết huy động trí lực của tập thể, toàn tâm, toàn ý cống hiến vì mục tiêu và sứ mệnh của doanh nghiệp.

4. Dũng

Tư tưởng Hồ Chí Minh khẳng định: “Dũng cảm, gan góc, gặp việc phải có gan làm. Thấy khuyết điểm có gan sửa chữa. Cực khổ khó khăn có gan chịu đựng. Có gan chống lại

những sự vinh hoa, phú quý không chính đáng. Nếu cần, thì có gan hy sinh cả tính mệnh cho Đảng, cho Tổ quốc, không bao giờ rụt rè, nhút nhát. Dũng cũng còn có gan mạnh dạn quyết đoán dám làm dám chịu trách nhiệm trước tổ chức, nhưng không phiêu lưu, chủ quan, liều lĩnh. Người cán bộ không có lòng dũng cảm thì không thể lãnh đạo được. Nói được thì phải làm cho kỳ được, không thể nói một đằng, làm một nẻo”.

“Trí” và “Dũng” thường đi liền với nhau, có trí rồi phải có lòng dũng cảm mới mạnh dạn, dám nghĩ dám làm, dám chịu trách nhiệm trước những quyết định cũng như hành động của mình. Doanh nhân không chỉ là người giỏi chèo lái con thuyền doanh nghiệp mà còn phải có lòng dũng cảm. Dũng cảm vì theo đuổi sự nghiệp lớn, theo đuổi đến cùng hoài bão ước mơ. Con đường đi đến thành công không phải trải đầy hoa hồng, mà sẽ là sóng gió, chông gai, gian truân và thử thách, ... Doanh nhân là người chịu trách nhiệm không chỉ riêng cuộc đời họ mà còn biết bao cuộc đời, biết bao con người đi theo, gắn bó và cùng phát triển với họ. Có “Dũng” người lãnh đạo mới có thể theo đuổi được ước mơ, dẫn dắt được biết bao con người đi tin tưởng, đi theo con đường của mình.

Như vậy “Nhân - Nghĩa - Trí - Dũng” là sự hội tụ đầy đủ các yếu tố, mỗi yếu tố là một luận điểm có nội dung, cốt cách riêng, song chúng có mối quan hệ hữu cơ chặt chẽ, chi phối lẫn nhau. Mối quan hệ đó sẽ được cộng hưởng gấp nhiều lần tạo nên phẩm chất của người lãnh đạo, nhất là trong giai đoạn hiện nay đất nước ta đang hội nhập và phát triển với khu vực và thế giới. Học tập tư tưởng Hồ Chí Minh về “Nhân - Nghĩa - Trí - Dũng” đối với mỗi người là bài học quý giá và luôn mang tính thời đại. Xin chúc cho các doanh nhân Việt Nam, những nhà lãnh đạo tài ba đang chèo lái con thuyền doanh nghiệp luôn đủ nghị lực, nhân, nghĩa, trí, dũng để chèo lái doanh nghiệp hội nhập kinh tế thế giới, mang lại thành đạt, lợi ích cho cá nhân, tổ chức và cho đất nước./.

Tài liệu tham khảo:

1. *Hồ Chí Minh toàn tập* (1995), tập 5, XNB CTQGHCM
2. PGS.TS Phùng Xuân Nhạ (chủ biên), (2011) - *Nhân cách doanh nhân và văn hoá kinh doanh ở Việt Nam trong thời kỳ đổi mới, hội nhập quốc tế*, NXB ĐHQGHN.
3. www.xaydungdang.org.vn

VI TIỀN CƯỜNG

Bài viết đăng trên Kỷ yếu Vietnam HR day 2012